

Sissejuhatuseks: klassijuhataja roll suhete loomisel

Halliki Harro-Loit

Klassijuhataja roll koolis on kommunikatiivses mõttes keeruline. See võib sisaldada mitmeid lojaalsuskonflikte.

Klassijuhatajalt oodatakse eeskätt seda, et tal on usaldussuhe oma klassi õpilastega: tema on inimene, kes kuulab ära probleeme, aitab siluda ja kujundada õpilaste omavahelisi, võimalikult häid suhteid, kuulab ära vanemad ning hoiab lapsed ja vanemad kursis kogu selle teabega, mis jääb ainetundidest väljapoole.

Selline usaldusisiku roll toob kaasa võimalikud lojaalsuskonfliktid. Näiteks: mida peab klassijuhataja tegema, kui tema ülemus, kooli direktor, on käitunud mõne tema õpilase suhtes rutakalt ja ebaõiglaselt, ja juhtumisi ei ole direktor inimene, kes oma vigu tunnistaks?

Ka klassi laste perede vahel võib olla konflikte, kus klassijuhataja peab tegema võimalikke väärtus- ja lojaalsusvalikuid. Keerulised võivad olla ka olukorrad, kus konflikt tekib klassi ja mõne aineõpetaja vahel – seda juhul, kui klassijuhataja esmane lojaalsus oma klassile ei ole koolis kokku lepitud. Olukorra võib teha keerulisemaks asjaolu, kui klassijuhataja ja tema kolleegi vahel on sõprussuhe, mis omakorda toob kaasa topeltsuhte.

Lojaalsuskohustust on kergem täita, kui klassi ühist elu juhib pidev väärtusselitus. Just, mitte lihtsalt kokkulepitud väärtused, vaid arutlus selle üle, kuidas erinevates olukordades valikuid tehes lähtutakse ühest või teisest väärtusest.

Lojaalsuskohustuse täitmine on keerulisem, kui koolis pole klassijuhataja võimalikke lojaalsuskonflikte eelnevalt arutatud ja lojaalsust „oma klassile“ pole põhimõtteliselt kokku lepitud.

Sellise arutleva klassi (parafraas „arutlevast avalikkusest“, *deliberative public* ingl) idee puhul on kohane küsida: kas niisuguse kommunikatsiooni juhtimine ja vahendamine on klassijuhataja ülesanne? Ja seda lisaks eelmainitud kuulamiskohustusele, milleta ei ole lootustki luua usalduslikke suhteid?

Kommunikatiivset koormust ja keerukust lisab klassijuhataja tööle asjaolu, et klassid, erinevalt organisatsioonidest, kus täiskasvanud oma tööelu veedavad, on kiiresti muutuvad kooslused – lapsed ju kasvavad ja arenevad kiiresti –, kus suhete loomist ja hoidmist alles õpitakse. Helgem aspekt siin on, et noored on tõenäoliselt paindlikumad hea suhtlustava ja arutlemise õppijad kui seda on organisatsioonid, kus mugavustsoonis olevad juhid ei näe pahatihti põhjust inimsuhetesse investeerida (niikaua kuni organisatsioon tervikuna kasumit toodab).

Lojaalsus oma klassile ei tähenda pimedat poolehoidu. Klassijuhataja lojaalsuskohustust võiks tõlgendada pigem sel moel, et klassijuhataja määratleb oma toetuse erinevates olukordades. Näiteks võib klassijuhataja probleemide korral toetada lahenduste otsimist, küsides, kas kõigil osapooltel on piisavalt informatsiooni asjaolude ja üksteise vajaduste kohta.

Seega, klassijuhataja kommunikatiivseid ülesandeid kokku võttes saab üsna pika ja nõudliku nimekirja: usaldussuhte loomine ja hoidmine (õpilastega, aga ka nende vanemate ja peredega); klassi väärtustealase kommunikatsiooni juhtimine; lojaalsuskohustuse selgitamine ja selgitamine konfliktiolukordades nii kolleegidele kui ülemustele, mõnikord ka vanematele. Kõigi nende ülesannete täitmise jaoks, nagu öeldud, on vaja kõigepealt aega ja oskusi kuulamiseks, mis on eeldus lapse ja tema vajaduste tundmaõppimiseks. Ja alles seejärel saab hakata lootma koostööle.

Siinkohal on oluline küsida veel: millised ohud on kõikide nende ülesannete täitmisel? Üks kindel oht on see, et õpetaja põleb läbi kõigi nende murede ja vajaduste koorma all, mida 24 või 30 kasvavat last või noort on talle valmis, kes vähem, kes rohkem, jagama. Inimene on enamasti mõistva tähelepanu järele näljane.

Teine oht on lähedus. Klassijuhataja on professionaal, mitte lähedane sõber, ja suhtedistsantsi peab ta professionaalina ise reguleerima. Samas ei ole klassijuhataja koolis eraldi „saar“: nii nagu peab põhimõtteliselt olemas olema lojaalsuskokkulepe, nii peab koolis olema põhimõtteliselt läbi mõtestatud ka professionaalse suhte distants.